

№ 12/1966.

LAGUTSKOTTETS betänkande № 12/1966 över landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om hälsovården. (№ 11/1966).

Den 10 mars 1966 remitterade landstinget denna framställning till lagutskottet för beredning. Beredningsarbetet inleddes under vintersessionen 1966, men på grund av dess omfattning kunde det ej då slutföras. På utskottets anhållan berättigade landstinget därför utskottet att sammankomma under tiden mellan vinter- och höstsessionerna för att slutföra sitt uppdrag. I enlighet härmed sammanträdde utskottet den 2 och 3 sistlidne juni, då lagförslaget genomgicks med anlitande av landskapsläkaren Gunnar Jansson och lagberedningssekreteraren Rolf Sundman såsom sakkunniga. Vid justering denna dag av sina därvid fattade beslut - fortfarande med biträde av landskapsläkaren Jansson såsom sakkunnig - får utskottet värdsammast avgiva sitt betänkande.

Allmänna synpunkter.

Det lagstiftningsarbete, varom nu är ifråga, är enligt självstyrelselagen ur behörighetssynpunkt av blandad natur. Detta framgår av den allmänna motiveringen i landskapsstyrelsens framställning. Med hänsyn till den sakkunskap, som i riket funnits att tillgå vid förarbetena till dess nya hälsovårdslag, och då rikets lag till cirka 80-90 procent innehåller bestämmelser, som på grund av sin natur måste gälla även för landskapet, är det naturligt att rikslagen i största möjliga utsträckning måste få tjäna som förebild för den nya landskapslagen och att ändringar kunna införas endast där landskapets särförhållanden och behov inom gränserna för lagstiftningsbehörigheten påkalla detta.

Rikets nya hälsovårdslag är resultatet av ett långvarigt arbete i den s.k. Hälsovårdskommittén, sammansatt av personer, vilka representera högsta tillgängliga sakkunskap och vilka dessutom kunnat anlita utomstående sakkunniga från vitt skilda områden. Kommittén tillsattes av statsrådet den 14 april 1954, enär rikets då gällande hälsovårdslag av den 1 juli 1927 befunnits vara i vissa avseenden föråldrad och icke längre motsvara de krav, som utvecklingen på hälsovårdens område i riket förutsatte. Tolkningssvårigheter hade under årens lopp uppstått, som föranlett olika tillämpning av lagen i olika kommuner.

Kommitténs arbete avslutades med ett betänkande av den 30 juni 1960, avfattat i form av förslag till regeringsproposition, i vars motivering kommittén redogjorde för de nya principer, som vunnit beaktande, och de principiella avvikelserna från tidigare bestämmelser. Utskottet har haft tillgång till detta betänkande.

Den i landskapet nu gällande landskapslagen om hälsovården av den

17 april 1947 (11/47) samt landskapets hälsovårdsstadga av samma dag (12/47) utarbetades i tiden med 1927 års rikslag som förebild. Man måste därför utgå ifrån att dessa landskapslagar redan vid tiden för deras antagande icke stodo i nivå med tidens krav, sådana dessa uppfattades i riket, ehuru de i förhållande till den tidigare hälsovårdslagstiftningen, som härledde sig ända sedan 1879, för Ålands vidkommande inneburo vittgående förbättringar. Men huru förtjänstfull landskapslagstiftningen av år 1947 på sin tid än framstod, kan det icke undvikas att landskapet nu måste följa utvecklingen i riket.

En annan sak är att förhållandena i landskapet, med undantag för Mariehamn, - särskilt tillgången på utbildat folk för fullgörande av de nya administrativa uppgifterna - icke möjliggöra att den nya lagen genast kan genomföras i alla dess konsekvenser.

För övervakningen av hälsovården tillkommer enligt förslaget en ny tjänsteman, en landskapshälsoinspektör, motsvarande länshälsoinspektörerna i riket. I sin tjänsteställning underlyder han närmast landskapsläkaren. Dessutom förutsättes normalt kommunala hälsoinspektörer i alla kommuner. För närvarande finnas inga föreskrifter om landskapshälsoinspektörens kompetens, ej heller några bestämmelser om, huru denna inspektör skall utbildas eller tillsättas. Icke heller finnas bestämmelser om utbildningen av de kommunala hälsoinspektörerna. Rikets hälsovårdsförordning, där sådana bestämmelser väntas komma att ingå, har ännu icke utgivits. Om kommunal hälsoinspektör stadgas endast, att han bör hava av medicinalstyrelsen godkänd utbildning. Då man likväl måste förutsätta, att av dem kommer att fordras såväl teknisk utbildning som utbildning i allmän hälsovård, kommer det att bliva svårt att i den närmaste framtiden anställa kommunala hälsoinspektörer.

Tankegången i landskapsstyrelsens förslag beträffande § 10 måste därför anses vara riktig. Den sammangår förövrigt med rikets motsvarande stadgande (§ 9), dock med den väsentliga skillnaden, att landskapshälsoinspektören förutsättes kunna åvälvas kommunala uppgifter. Detta ger anledning till en viss tvekan, enär förslagets § 11 förutsätter, att hälsoinspektör skall avlönas av kommun. Förslaget betingas likväl av rent praktiska skäl, ehuru motiven för dess införande icke angivas i lagtexten.

Enligt utskottets uppfattning bör därför i § 10 införas ett kompletterande stadgande, som åvälver landskapshälsoinspektören skyldighet att i vissa fall påtaga sig kommunala uppgifter. Samma förhållande har tillämpats ifråga om landskapshälsosystem-barnmorskan, i det att i överenskommelseförordningen den 8 februari 1945 angående ordnande av de förvaltningsgrenar, som hänföra sig till hälso- och sjukvården inom land-

skapet Åland (7/45), stadgas - § 12a i lydelse 11.2.1949 (35/49) - att landskapsstyrelsen, så länge i samtliga kommuner i landskapet på grund av den rådande bristen på utbildade hälsosystrar ej kunnat anställas hälsosyster, kan anförtro landskapsbarnmorskan-hälsosystemen vissa på kommunal hälsosyster ankommande uppgifter, så vitt detta kan äga rum utan olägenhet för hennes egentliga uppgift.

Som regel skall enligt § 7 i varje kommun tillsättas en hälsovårdsnämnd, men det är fullt sakenligt, att landskapets kommuner skola beredas tillfälle att under i paragrafen nämnda omständigheter utse gemensam nämnd.

Möjligen skall frågan om de kommunala hälsoinspektörerna i praktiken kunna ordnas så, att de tre olika kommunalläkardistrikten - norra och södra distriktet samt skärgården - kunna utse var sin gemensamma hälsoinspektör. Vid sådant förhållande kunde antalet kommunala hälsoinspektörer, då Mariehamns stad förutsättes komma att tillsätta sin egen hälsoinspektör, stanna vid fyra, givetvis beroende på den arbetsbörda, som befattningshavaren kommer att erhålla. Nuvarande kommunikationsmöjligheter synes kunna underlätta ett sådant arrangemang.

Utskottet kan icke omfatta landskapsstyrelsens förslag, att lokala hälsovårdsordningar för framtiden skola vara uteslutna och obehövlige. Förhållandena inom landskapets olika kommuner äro dock så olikartade och möjligheterna så olika, att den nya lagstiftningen, huru detaljerad och effektiv den än må bliva, icke kan lämpa sig för varje kommun. Kommunerna böra därför beredas möjlighet att antaga hälsovårdsordning, där detta finnes påkallat. Då förslaget såsom sådant dessutom gör intrång på kommunernas självbestämmanderätt, har utskottet infört rikslagens motsvarande stadganden i ett nytt kapitel 4 med § 13 och 14.

Detta förutsätter ändrad numrering av de följande kapitlen, ändrad paragrafering i fortsättningen samt korrigerig av respektive hänvisningsstadganden i lagtexten. I betänkandets detaljmotivering skola förslagets paragrafer fr.o.m. § 13 angivas med sitt nummer enligt förslaget och det nya numret utsättas inom parentes.

Detaljmotivering.

1 §. Lagrummet stadgar om den "högsta ledningen och tillsynen" över den allmänna hälsovården, medan kommunernas andel i densamma hänförs till 3 §. Häremot är ingenting att anmärka. Paragrafens avfattning sammangår med stadgandet i 1 § av förordningen angående ordnande av de förvaltningsgrenar, som hänföra sig till hälso- och sjukvården inom landskapet Åland av den 8 februari 1945 (7/45). Uttrycket "enligt vad därom är särskilt stadgat" hänför sig till nämnda förordning, och enligt vad det framgår av landskapsstyrelsens allmänna motivering synes denna

förordning också närmast avses, där uttrycket framdeles förekommer i lagtexten. Emellertid gäller i landskapet även landskapslagen den 14 september 1945 om den allmänna läkarvården i landskapet (19/45), och denna landskapslag bör icke åsidosättas i landskapslagstiftningen. Den omnämnes också särskilt i den nu gällande hälsovårdslagens § 1 mom. 2. Av vilken orsak sagda moment utelämnats framgår icke av förslaget - möjligen har det skett av förbiseende - men med hänsyn till dess betydelse har utskottet infört detsamma i 1 § såsom ett nytt mom. 2.

5§. Utskottet föredrar av landskapsstyrelsen föreslagna uttrycket "tätort" framom rikslagens "befolkningscentrum". Vid jämförelse av stadgandena om tätbebyggelse i byggnadslagen (22/59) och tätort i hälsovårdslagen bör en viss skillnad göras. Ifråga om tätbebyggelse ur bebyggelsesynpunkt hänvisar utskottet till byggnadslagens §§ 4-6 och därinräende definitioner, medan tätort i hälsovårdslagens bemärkelse ej behöver sammanfalla med område för tätbebyggelse, för vilket bl.a. stadsplan eller byggnadsplan bör fastställas.

En omstilisering av texten har ansetts motiverad.

6 §. Orden "tätorts gränser" i mom. 3 har ändrats till "gränser för tätort."

3 kap:s rubrik har ändrats till "Om hälsovårdsnämnd".

7 §. Första meningen har avskiljts till ett nytt mom. 1.

Orden "som fungerar" i det nya mom. 2 har ändrats till "som kan fungera". Ordet "att" i sista momentet har strukits.

8 §. I mom. 1 har stadsingenjören införts bland de självskrivna medlemmarna i Mariehamns stads hälsovårdsnämnd.

Tydiligen har landskapsstyrelsen avsett, att närmare bestämmelser om hälsovårdsnämndens verksamhet skola ingå i verkställighetsförordningen. Emellertid anser utskottet, att de flesta av de stadganden angående verksamheten, som ingå i den nu gällande lagens § 7, äro av den natur att de förutsätta lagstiftning och böra intagas i landskapslagen. Detta betingas även av praktiska skäl. Utskottet har fördenskull infört mom. 2-5 från den nu gällande hälsovårdslagens § 7 såsom nya moment 4-7. Till förslagets 3 mom. har fogats sådant tillägg, att vid förfall för både ordföranden och viceordföranden utses ordförande för tillfället av nämnden.

9 §. I mom. 2 har införts bestämmelsen, att där nämnda tjänstemän, som närvarit vid hälsovårdsnämndens sammanträde och tagit del i diskussionen, skola få sin mening antecknad i protokollet, där tjänstemannen sådant påyrkar.

10 §. Mom. 1 har kompletterats genom införande av "i 7 § nämnt distrikt". Ordet "skall" har ändrats till "skola".

Mom. 2 har kompletterats i anslutning till vad utskottet framhållit i sin allmänna motivering och i övrigt avfattats enligt rikets motsvarande paragraf (10 §).

Mom. 3 är oförändrat.

11 §. Det av utskottet föreslagna tillägget till 10 § mom. 2 kan medföra en avräkningsfråga, då 11 § utgår ifrån att kommunal hälsoinspektör skall avlönas med kommunala medel. Lagtexten har dock bibehållits oförändrad, då frågan kan regleras mellan landskapet och kommunen, respektive distriktet.

12 §. Utskottet har företagit en omstilisering, som icke innebär saklig ändring. Hänvisningen har ändrats till 19 §.

Ett nytt kapitel har införts.

"4 kap. Om hälsovårdsordning"

i anslutning till vad utskottet framhållit i sin allmänna motivering. Detta innebär även tillkomsten av nya 13 och 14 §§, avfattade i anslutning till rikets motsvarande stadganden och användandet av ordet "tätort" i stället för "befolkningscentrum."

Alla följande kapitel hava omnumrerats så, att 4 kap. blir 5 kap, 5 kap. 6 kap. o.s.v.

18 § (20 §). Omstilisering utan saklig ändring.

21 § (23 §). Ordet "innan" har ersatts med "förrän" i slutet av mom. 1.

24 § (26 §). Enligt förslagets § 83 (85 §) sökes ändring i hälsovårdsnämndens beslut hos länsstyrelsen.

Införandet av mom. 3 innebär, att landskapsstyrelsen "i det allmännas intresse" skall kunna ingripa och bevilja tillstånd till i mom. 2 avsedd anläggning, även om besvär anförts hos länsstyrelsen. Därigenom kan två mot varandra stridande avgöranden komma till stånd. Utskottet har därför strukit mom. 3 i dess föreliggande avfattning, som kan medföra obehörig inblandning i en kommuns angelägenheter, och i stället infört rikslagens 26 § mom. 3, enligt vilket det ankommer på länsstyrelsen - besvärinstansen - att med anledning av besvär fatta där avsett beslut.

32 § (34 §). Vissa stilistiska ändringar i mom. 2 och 3.

34 § (36 §). Denna paragraf har ersatts med stadgandet i den nu gällande hälsovårdslagens § 16 mom. 1, som lyder "Om kommuns skyldighet att anskaffa fasta epidemisjukhusplatser är stadgat i landskapslagen om centralsjukhus." Denna lag är utfärdad den 1 augusti 1946 (26/46).

39 § (41 §). Till mom. 1 har fogats ett stadgande, motsvarande innehållet i den nu gällande hälsovårdslagens § 18 mom. 2, "Transport till centralsjukhuset skall ombesörjas av sjukhuset".

41 § (43 §). En stilistisk ändring har införts i mom. 4.

44 § (46 §). I mom. 1 har "spridning av smitta" ändrats till "spridning av sjukdomssmitta."

45 § (47 §). Omstiliseringar i mom. 2 och 3.

47 § (49 §). Omstilisering.

52 § (54 §). Omstilisering.

54 § (56 §). Omstilisering.

55 § (57 §). Omstilisering i alla 3 mom.

56 § (58 §). Omstilisering i mom. 1, 2 och 3.

60 § (62 §). Ordet "förrän" utbytt mot "innan".

66 § (68 §). Uteslutning av bisatsen i 3 mom.

68 § (70 §). Omstilisering i mom. 2.

75 § (77 §). Utlåtande har ansetts böra inhämtas även av hälsovårdsnämnden.

76 § (78 §). Nya mom. 1 och 2 har införts i överensstämmelse med § 46 i hälsovårdsstadgan (12/47), medan förslagets mom. 1 strukits. Förslagets mom. 2 har bibehållits som mom. 3.

80 § (82 §). Omstilisering enligt motsvarande stadgande i rikets lag.

82 § (84 §). Omstilisering i början av paragrafen. Ordet "angår" - tredje från slutet - har utbytts mot "berör".

83 § (85 §). I mom. 3 har "länsstyrelses" utbytts mot "länsstyrelsens", enär här finnes endast en länsstyrelse.

85 § (87 §). Omstilisering av båda momenten.

86 § (88 §). Omstilisering med förtydliganden i mom. 1 och 3.

89 § (91 §). Då det är otänkbart, att lagen skall kunna träda i kraft den 1 januari 1967, har dagen för ikraftträdandet ändrats till den 1 juli 1967.

Efter hälsovårdsstadgan för landskapet Åland har införts hänvisningen (12/47).

Ehuru lagförslaget i sak icke undergått så många ändringar vid dess behandling i utskottet, har utskottet likväl låtit utskriva förslaget in extenso, särskilt på grund av det stora antalet ändrade hänvisningar, och föreslår med hänsyn till ovensagda vördsammast,

att landstinget ville antaga lagförslaget i
följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g
om hälsovården.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden.

1 §.

Den högsta ledningen av och tillsynen över den allmänna hälsovården tillkommer dels landskapsmyndigheterna, dels vederbörande riksmyndigheter, enligt vad därom är särskilt stadgat.

Angående de läkare och andra myndigheter, som för hälsovården på Åland äro tillsatta, stadgas i landskapslagen om den allmänna hälsovården i landskapet Åland.

2 §.

Landskapsläkaren skall leda och övervaka den allmänna hälsovården. Vid landskapsläkarens byrå finnes en landskapshälsoinspektör.

3 §.

Kommun skall draga försorg om den allmänna hälsovården inom dess område.

4 §.

Landskapsstyrelsen skall följa med hälsovårdsförhållandena och vidtaga erforderliga åtgärder för att förmå kommunala och övriga myndigheter samt enskilda personer och samfund att fullgöra för dem i denna lag eller med stöd därav stadgade skyldigheter.

2 kap.

Om tätorter.

5 §.

Med tätort avses i denna lag Mariehamn samt sådan del av landskommun, som på grund av nuvarande eller väntad tätbebyggelse fastställts till tätort i den ordning, varom i 6 § stadgas.

6 §.

Kommunalfullmäktige må besluta, att visst område i landskommun skall vara tätort. Sådant beslut bör underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

Då landskapsstyrelsen av hälsovårdsskäl finner det erforderligt att förklara område som tätort, skall landskapsstyrelsen efter att hava hört kommunalfullmäktige fatta beslut därom.

Om återkallande av beslut om tätort samt ändring av gränser för tätort beslutes på enahanda sätt.

I denna paragraf avsett beslut av landskapsstyrelsen skall genom kommunalstyrelsens försorg offentliggöras så, som om kungörande av kommunala meddelanden är stadgat.

3 kap.

Om hälsovårdsnämnd.

7 §.

I varje kommun skall tillsättas en hälsovårdsnämnd.

Har kommun i samarbete med andra kommuner ordnat gemensamt handhavande av samtliga hälsovårdsfrågor, må för dessa kommuner utses en gemensam hälsovårdsnämnd, som kan fungera som sammanslutningens styrelse. Vad i denna lag är stadgat om kommun må i sådant fall tillämpas på det gemensamma distriktet.

På hälsovårdsnämnd ankommer att utöva tillsyn över den allmänna hälsovården i kommunen.

Hälsovårdsnämnden skall även draga försorg om av kommunen anordnad sjukvård och medicinsk rehabilitering, såvitt annan myndighet icke tillsatts härför, samt övervaka av enskilda anordnad sådan verksamhet i kommunen.

8 §.

I Mariehamns stad består hälsovårdsnämnden av stadsläkaren, stadsingenjören, stadsveterinären och en av stadsfullmäktige utsedd annan med byggnadsverksamheten förtrogen stadens tjänsteman samt minst tre av stadsfullmäktige för fyra år i sänder utsedda medlemmar.

I landskommun består hälsovårdsnämnden av kommunalläkaren, kommunalveterinären, där sådan finnes, och en av kommunalfullmäktige förordnad medlem av byggnadsnämnden eller en med byggnadsverksamheten förtrogen kommunens tjänsteman samt minst tre av kommunalfullmäktige för fyra år i sänder utsedda medlemmar.

Kommunens fullmäktige förordna för fyra år ordförande och viceordförande i nämnden. Vid förfall för båda utses ordförande för tillfället av nämnden.

Nämnden sammanträder så ofta sådant erfordras, dock minst en gång i månaden i Mariehamn samt minst var tredje månad i landskommun. Nämnden vare också pliktig att sammankomma utan dröjsmål, när landskapsläkaren, magistraten, länsstyrelsen eller landskapsstyrelsen av särskild anledning påyrkar detta.

Kallelse till sammanträde skall tillställas medlemmarna genom ordförandens försorg.

Ej må i hälsovårdsnämnden ärende företagas till avgörande, där icke mera än halva antalet medlemmar äro närvarande.

Omröstningar och val i nämnden förrättas öppet. Såsom nämndens beslut anses den mening, som flertalet omfattar. Falla rösterna lika, avgör ordförandens röst.

9 §.

Landskapsläkaren, distriktsveterinären, landskapshälsosyster-barnmorskan, landskapshälsoinspektören och hälsovårdsnämnd underställd tjänsteman äro icke valbara till hälsovårdsnämnd.

Landskapsläkaren, distriktsveterinären, landskapshälsoinspektören och landskapshälso-system-barnmorskan äro berättigade att närvara vid hälsovårdsnämnds sammanträden och äga därvid yttranderätt, men icke rösträtt. De böra även, där de sådant påyrka, få sin mening antecknad till protokollet. Landskapsläkaren och distriktsveterinären äro även berättigade att påyrka, att nämnden i brådskande ordning sammankallas för att behandla av dem anmält ärende.

10 §.

I kommun eller i 7 § nämnt distrikt skall vid behov inrättas en eller flera hälsoinspektörstjänster, som lyda under hälsovårdsnämnden.

Landskapsstyrelsen må bevilja kommun tillstånd att upprätthålla hälsoinspektörstjänst såsom bisyssla, såsom uppgift för viss tjänsteman eller såsom för flera kommuner gemensam befattning, då skäl därtill anses föreligga. Därjämte kan landskapsstyrelsen, så länge samtliga kommuner i landskapet på grund av rådande brist på utbildade hälsoinspektörer ej kunnat anställa kommunal hälsoinspektör, anförtro landskapshälsoinspektören vissa, på kommunal hälsoinspektör ankommande uppgifter, såvida detta kan äga rum utan olägenhet för landskapshälsoinspektörens egentliga uppgifter.

Den, som utses till innehavare av hälsoinspektörstjänst, bör hava av medicinalstyrelsen godkänd utbildning.

11 §.

Kommunen äger rätt att i landskapsbidrag, beroende på kommunens ekonomiska bärkraft, erhålla minst 20 och högst 75 procent av hälsoinspektörens avlöning samt av nödiga utgifter, föranledda av resekostnader och dagtraktamenten ävensom av pension.

12 §.

Tjänsteman, som underlyder hälsovårdsnämnd, är berättigad att verkställa till sitt verksamhetsområde hörande inspektioner och i detta syfte erhålla tillträde överallt, där allmän sanitär olägenhet eller fara kan yppa sig. Om inspektion av bostad gäller likväl, vad i 19 § stadgas.

4 kap.

Om hälsovårdsordning.

13 §.

Erfordras för kommun eller tätort föreskrifter om den allmänna hälsovården utöver de i denna lag och de med stöd därav utfärdade allmänna stadgandena, skola de utfärdas i hälsovårdsordning.

14 §.

Hälsovårdsordning godkännes av kommunens fullmäktige. Den skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

Anser landskapsstyrelsen hälsovårdsordning erforderlig i det allmän-
nas intresse, men har sådan icke godkänts, må landskapsstyrelsen förord-
na, att hälsovårdsordning skall godkännas inom utsatt tid och understäl-
las för fastställelse.

Vad i 1 och 2 mom. är stadgat, tillämpas på motsvarande sätt vid
ändring eller upphävande av hälsovårdsordning.

5 kap.

Om bostadslägenheter, arbetslokaler och samlingslokaler.

15 §.

Som bostadslägenhet anses i denna lag lägenhet, som är avsedd att
användas som bostad.

Som arbetslokal anses fabrik och verkstad samt butiks-, kontors- och
ämbetsverkslokal ävensom annan med dessa jämförlik lokal.

Med samlingslokal avses lokal, där vanligen ett större antal män-
niskor samtidigt uppehålla sig, såsom skola, lokal för härbärgerings-
och förplägningsrörelse samt mötes- och nöjeslokal.

16 §.

Byggnad, som omfattar bostadslägenheter, arbetslokaler eller sam-
lingslokaler, skall underhållas och skötas på sådant sätt, att sanitär
olägenhet icke åsamkas dem, som uppehålla sig i byggnaden.

17 §.

I boningsrum må icke ett så stort antal personer tillåtas bosätta
sig, icke heller må i arbetsrum placeras så många arbetstagare, att där-
av kan uppkomma sanitär olägenhet. Hälsovårdsnämnden är berättigad
att vid behov bestämma, huru många personer, som må bo i ett boningsrum,
och antalet arbetstagare, som det är tillåtet att placera i ett arbets-
rum.

18 §.

Mejeri, bageri, köttförädlingsinrättning, tryckeri, motorreparations-
verkstad, måleriaffär, allmän tvättinrättning och annan med dem jämför-
lig inrättning eller verkstad, där de maskiner, som användas, eller de
arbetsmetoder, som tillämpas, förorsaka mera buller, lukt eller andra
störningar för omgivningen, än i kontor eller därmed jämförlik lokal
är vanligt, må icke förläggas till byggnad, som omfattar andra än för
fastighetens eller inrättningens skötsel erforderliga bostadslägenheter,
därest icke hälsovårdsnämnden beviljat tillstånd därtill.

19 §.

Hälsovårdsnämnden har befogenhet att förordna medlem av nämnden el-
ler densamma underlydande tjänsteman att granska bostadslägenheters sa-
nitära skick, därest grundad anledning föreligger att misstänka, att
sanitära olägenheter förekomma i bostadslägenheterna. Till bostadsinspek-

tionen hänförliga uppgifter må med stöd av beslut av kommuns fullmäktige även anförtros kommunens byggnadsinspektionsmyndighet.

Hälsovårdsnämnd i tätort må låta verkställa bostadsinspektion i enlighet med av densamma uppgjord och allmänheten delgiven plan.

I brådskande fall må även hälsovårdsnämnds ordförande, läkare som är självskriven medlem av nämnden, eller av nämnden därtill bemyndigad tjänsteman förordna om inspektion av enskild bostadslägenhet.

20 §.

Intränger i bostadslägenhet, arbetslokal eller samlingslokal rök, sot, vattenånga, damm, lukt, för stark värme eller kyla eller oskäligt störande oväsen eller buller eller annat sådant, som medför sanitär olägenhet, är den, vars förfarande eller åtgärd vållar sådan olägenhet, skyldig att vidtaga åtgärder för avhjälpande eller begränsning av missförhållandet.

21 §.

Anser hälsovårdsnämnd bostadslägenhet, arbetslokal eller samlingslokal eller därtill hörande rum hälsovådligt för dem, som uppehålla sig där, på grund av brist på ljus, luft eller värme eller på grund av fukt, smuts, damm eller ohyra eller av annat skäl, och beror detta ifråga om arbetslokal icke på den normala arten av den i lokalen eller rummet bedrivna verksamheten, bör nämnden uppmana lägenhetens ägare eller innehavare att inom utsatt tid avhjälpa bristfälligheten eller att avstå från att använda lägenheten eller rummet för dess ändamål.

Är bristfälligheten av sådan art, att den icke kan avhjälpas, eller har ägaren eller innehavaren icke rättat sig efter hälsovårdsnämndens uppmaning att avhjälpa bristen, må nämnden förbjuda honom att använda lägenheten för dess ändamål.

22 §.

Arbetslokal skall förläggas och uppföras på sådant sätt, att den icke medför i 20 § avsedd olägenhet för dem, som bo eller uppehålla sig i närheten.

23 §.

Lägenhet eller rum, som avses att användas såsom skola, barnhem, barnträdgård, barnkrubba eller annan sådan inrättning,

såsom allmän pastu eller annan allmän badinrättning,

såsom barberarstuga, frisersalong, skönhetsinstitut eller för tillverkning av sanitetsförnödenheter eller kosmetiska ämnen,

såsom offentlig nöjes- och möteslokal, exkursionsstuga eller för tillredning eller servering av mat, för egen personal eller gäster, i ämbetsverk, inrättning, affärsrörelse eller på arbetsplats,

må icke nyttjas för nämnda ändamål, förrän hälsovårdsnämnden godkännt dem för deras ändamål i för verksamheten färdigställt skick.

Hälsovårdsnämnden är på anfordran skyldig att giva råd beträffande inspektionstväng underkastade lägenheters och inrättningsars uppförande och inredande i planeringsskedet.

Om godkännande av lägenhet, som skall användas för yrkesmässig framställning, förvaring, saluföring, servering eller annan hantering av livsmedel, är stadgat i 47 §.

Om inspektion av härbärgerings- och förplägningsrörelse är särskilt stadgat.

24 §.

Utöver vad i byggnadslagstiftningen är stadgat, må genom förordning utfärdas närmare föreskrifter om bostadslägenheters, arbetslokalers och samlingslokalers skick och skötsel.

25 §.

Stadgandena i detta kapitel om arbetslokaler tillämpas endast såvitt icke annat följer av stadgandena om skydd i arbete och yrkesinspektion samt med stöd av dessa utfärdade föreskrifter.

6 kap.

Om särskilda inrättningar och fabriker.

26 §.

Inrättning, i vilken bedrives industri, hantverk eller annan näringsverksamhet, ävensom varulager skola förläggas, ordnas och skötas på sådant sätt, att uppkomsten av sanitär olägenhet i mån av möjlighet förebygges.

Fabrik, inrättning eller lager, som anses kunna medföra sanitär olägenhet för omgivningen, må endast förläggas till sådan plats, som hälsovårdsnämnden på ansökan godkännt, såvida platsen icke i stads- eller byggnadsplan är reserverad för sådan verksamhet. Nämndens godkännande skall införskaffas även vid väsentlig omändring eller omorganisation av fabrik, inrättning eller lager, som här avses.

Länsstyrelsen må utan hinder av vad i 2 mom. är sagt med anledning av besvär över hälsovårdsnämnds beslut, efter att hava hört kommunen, bevilja tillstånd, därest det i det allmännas intresse kan anses vara av vikt.

27 §.

Om skyldigheterna i anslutning till uppförandet av och verksamheten i industri- eller annan inrättning, som medför vattenförorening eller fara för sådan, samt om förhands- och andra åtgärder liksom även om anläggande och skötsel av inrättningar, som medföra strålningsfara, är särskilt stadgat.

-13-

28 §.

Vad i 26 § är stadgat om fabrik, inrättning och lager, som där avses, gäller i tillämpliga delar även sjukhus, flygfält, nöjesfält, motorbana och skjutbana.

7 kap.

Om bekämpande av smittsamma sjukdomar.

29 §.

De smittsamma sjukdomarna indelas i synnerligen farliga, allmänfarliga, kontrollkrävande och andra smittsamma sjukdomar.

Synnerligen farliga smittsamma sjukdomar äro pest (Pestis), kolera (Cholera asiatica), smittkoppor (Variola), fläckfeber (Febris exanthematica), återfallsfeber (Febris recurrens) och gula febern (Febris flavva).

Allmänfarliga smittsamma sjukdomar äro tyfus (Typhus abdominalis), paratyfus (Febris paratyphoidea A et B), mustyus (Salmonellosis typhi murium), rödsot (Dysenteria bacillaris et amoebica), difteri (Diphtheria), barnförlamning (Poliomyelitis), smittsam hjärnhinneinflammation (Meningitis epidemica meningococcica), smittsam hjärnfeber (encephalitis acuta infectiosa), trakom (Trachoma), leptospiros (Leptospirosis), malaria (Malaria) samt hos människor konstaterad mjältbrand (Anthrax), vattuskräck (Rabies), papegojsjuka (Psittacosis), rots (Malleus) och tularemi (Tularaemia).

Kontrollkrävande smittsamma sjukdomar äro charlakansfeber (Scarlatina), tonsillinflammation (Tonsillitis acuta) med komplikationer, andra Salmonellasmittor (Salmonellosis aliae) än tyfus, paratyfus och mustyus samt smittsam gulsot (Hepatitis infectiosa).

Blir annan än i 2, 3 eller 4 mom. avsedd sjukdom på grund av spridning eller art i betydande mån hälsovådlig eller föreligga annars viktiga skäl därtill, har statsrådet befogenhet att på framställning av medicinalstyrelsen besluta, att sådan sjukdom under viss tid i hela landet eller på ett begränsat område skall anses vara en till någon av de ovannämnda grupperna hänförlig smittsam sjukdom. Under samma förutsättningar må statsrådet på motsvarande sätt förordna, att kontrollkrävande smittsam sjukdom skall anses vara allmänfarlig smittsam sjukdom eller allmänfarlig smittsam sjukdom synnerligen farlig smittsam sjukdom.

Om åtgärder för bekämpande av tuberkulos, spetälska och könssjukdomar är särskilt stadgat.

30 §.

Varje sjukdomsfall, som är eller kan misstänkas innebära synnerligen farlig eller allmänfarlig smittsam sjukdom, skall anmälas till hälsovårdsnämnden. Skyldig att göra sådan anmälan är vederbörande själv

eller, därest han icke kan göra anmälan, innehavaren av den lägenhet eller föreståndaren för den inrättning, där han bor eller uppehåller sig. Befinner sig den sjuka under läkarvård, är det likväl läkarens skyldighet att göra anmälan.

Hälsovårdsnämnden må av särskilt skäl för högst tre månader i sänder utfärda förordnande om tillämpning av 1 mom. även på fall av viss kontrollkrävande smittsam sjukdom.

Medicinalstyrelsen utfärdar närmare föreskrifter om de anmälningar, som läkarna och de kommunala hälsovårdsmyndigheterna böra göra om smittsamma sjukdomar, samt lantbruksministeriets veterinäravdelning föreskrifter om veterinärernas skyldighet att till hälsovårdsmyndigheterna anmäla djursjukdomar, som äventyra människors hälsa.

31 §.

Har någon insjuknat i synnerligen farlig, allmänfarlig eller kontrollkrävande smittsam sjukdom eller föreligger grundad anledning att misstänka att någon ådragit sig smitta av sådan sjukdom eller är denna sjukdoms smittbärare, har hälsovårdsnämnden befogenhet att för förebyggande av sjukdomens spridning utfärda nödvändiga föreskrifter om undersökning, isolering och vård av honom samt om begränsning av hans arbetsfrihet.

Stads- och kommunalläkare är berättigad att temporärt vidtaga i 1 mom. nämnda åtgärder, men skall utan dröjsmål anmäla sina åtgärder till hälsovårdsnämnden, vilken skall besluta i ärendet.

Undersökningen av de för konstaterande av i 1 mom. nämnd smittsam sjukdom erforderliga proven skall verkställas i laboratorium, som godkänts av medicinalstyrelsen. För undersökning av proven uppbäres icke avgift av patienten. Undersökningsarvode erlägges till laboratoriet ur den kommuns medel, vars hälsovårdsmyndighet förordnat om undersökningens verkställande, enligt grunder, varom stadgas särskilt.

32 §.

Då synnerligen farlig, allmänfarlig eller sådan kontrollkrävande smittsam sjukdom, varvid uppenbar fara för massnedsmittning föreligger, yppat sig eller grundad anledning föreligger att misstänka, att sådan sjukdom kommer att yppa sig, har hälsovårdsnämnden befogenhet att vidtaga erforderliga åtgärder för smittfarans avvärjande. Hälsovårdsnämnden må härvid förordna om isolering av bostäder samt om stängning av skolor och andra undervisningsanstalter ävensom förbjuda möten och nöjestillställningar samt andra folksamlingar. Likaså må nämnden vidtaga åtgärder för förebyggande av smittans spridning genom förmedling av handel och annan näringsverksamhet.

Även ifråga om annan smittsam sjukdom har hälsovårdsnämnden befogen-

het att vidtaga i 1 mom. avsedda åtgärder i vårdanstalter för barn samt i skolor och andra undervisningsanstalter.

Vad i 1 mom. är sagt om förbud mot möten och andra sammankomster, gäller icke av statlig myndighet kungjord sammankomst. Om förbud mot sådan sammankomst beslutar länsstyrelsen på framställning av hälsovårdsnämnden.

Myndighet, som underlyder hälsovårds-^{-nämnden,} 7 är berättigad att låta verkställa rengöring och desinfektering samt vidtaga andra nödvändiga försiktighetsåtgärder.

33 §.

För förebyggande av smittspridning har hälsovårdsnämnd befogenhet att ålägga person, som hanterar livsmedel, vilka äro avsedda för försäljning, att på bestämda tider besöka läkare för undersökning och att förbjuda sådant arbete för person, som icke är vaccinerad på av nämnden godkänt sätt eller på annat sätt är skyddad mot smitta eller vars selsättning med sådant arbete av annat skäl med fog kan misstänkas medföra spridning av synnerligen farlig, allmänfarlig eller kontrollkrävande smittsam sjukdom.

34 §.

I butiker saluförd och i förplägningsrörelser serverad mjölk skall vara pastöriserad. På av hälsovårdsnämnden fastställda villkor må likväl saluföras och serveras under hälsovårdsmyndigheternas noggranna kontroll framställd specialmjölk. Nämnden må även tillåta saluförande och servering av icke pastöriserad mjölk, därest anskaffningen av pastöriserad mjölk medför betydande svårigheter och saluförande samt servering av icke pastöriserad mjölk anses kunna ske utan att medföra sanitär fara.

Såvitt särskilda skäl det kräva, må hälsovårdsnämnden med avvikelser från vad i 1 mom. är sagt, för högst sex månader i sänder förbjuda producent eller producenter att sälja mjölk direkt till konsumenter, därest mjölken icke är pastöriserad.

Vad i denna paragraf är stadgat om mjölk, tillämpas på motsvarande sätt om grädde.

35 §.

Misstänkes det, att någon avlidit i synnerligen farlig eller allmänfarlig smittsam sjukdom, är stads- eller kommunalläkare eller med hans samtycke annan läkare berättigad att på kommunens bekostnad verkställa undersökning av liket och taga erforderliga prov för sjukdomens konstaterande.

36 §.

Om kommuns skyldighet att anskaffa fasta epidemisjukplatser är stad-

gat i landskapslagen om centralsjukhus.

37 §.

För den händelse, att de i 36 § avsedda sjukplatserna undantagsvis skulle visa sig otillräckliga, liksom i det fall, att kommun beviljats befrielse från att anskaffa sådana, bör kommun hava en av landskapsläkaren godkänd plan för ordnande av tillfälliga vårdplatser i skolor eller i andra lämpliga byggnader.

38 §.

I synnerligen farlig smittsam sjukdom insjuknad person skall vårdas på för ändamålet isolerad, av medicinalstyrelsen godkänd vårdplats.

I allmänfarlig smittsam sjukdom insjuknad person skall vårdas på i 36 eller 37 § avsedd vårdplats för patienter med smittsam sjukdom, därest icke stads- eller kommunalläkare på grund av platsernas otillräcklighet eller av annat särskilt skäl förordnar, att patienten skall isoleras och vårdas på annat håll. Stads- eller kommunalläkare må även annars, därest patienten eller hans vårdnadshavare skriftligen förbinder sig att svara för kostnaderna för patientens vård jämte läkemedel samt uppehälle och därest vården och isoleringen kunna ordnas ändamålsenligt, samtycka till att patienten vårdas annorstädes än på vårdplats för patienter med smittsam sjukdom.

I kontrollkrävande smittsam sjukdom insjuknad person skall vårdas på i 2 mom. stadgat sätt, därest stads- eller kommunalläkare anser det nödvändigt på grund av sjukdomen eller särskild fara för massnedsmittning.

39 §.

Den, som misstänkes hava ådragit sig smitta av synnerligen farlig, allmänfarlig eller kontrollkrävande smittsam sjukdom eller som konstaterats vara sådan sjukdoms smittbärare, skall följa de föreskrifter, som hälsovårdsmyndighet utfärdar för förebyggande av smittans spridning.

Kunna ifråga om synnerligen farlig eller allmänfarlig smittsam sjukdom i 1 mom. nämnda åtgärder icke anses tillräckliga eller följas icke de utfärdade föreskrifterna, må den, som misstänkes hava insjuknat, utan sitt eget samtycke hållas isolerad högst den tid, som erfordras för den misstänkta sjukdomens utbrott. Den, som konstaterats vara sådan sjukdoms smittbärare, må även därefter hållas isolerad utan sitt eget samtycke högst två månader och, därest länsstyrelsen på framställning av hälsovårdsnämnden förordnar om fortsatt isolering, ytterligare högst tre månader.

Därest i 2 mom. avsedd smittbärare efter sin isolering grovt försummar att följa honom till förebyggande av sjukdomens spridning givna föreskrifter, må det på nytt förordnas, att han skall isoleras för i

sagda moment nämnda tid.

40 §.

I 38 § nämnd vård skall givas eller ordnas av den kommun, där vederbörande uppehåller sig vid den tidpunkt, då hans sjukdom konstateras vara smittsam. Omhändertagande för vård skall anmälas till vederbörandes hemkommuns stads-, köpings- eller kommunalläkare.

41 §.

Den, som av skäl, vilket nämnes i 38 eller 39 § omhändertages för vård på sjukhus eller tillfällig vårdplats, skall där givas avgiftsfri vård, erhålla avgiftsfri transport dit och ersättas för kostnaderna för återresan. Transport till centralsjukhuset skall ombesörjas av sjukhuset.

Patient, som i enlighet med 38 § 2 mom. vårdas annorstädes än på vårdplats för patienter med smittsamma sjukdomar, beviljas avgiftsfri vård jämte läkemedel och avgiftsfritt uppehälle, därest icke samtycke till patientens vård annorstädes givits på den grund, att för hans räkning avgivits förbindelse att svara⁴² för nämnda kostnader.

För i 41 § avsedd avgiftsfri patientvård samt transportkostnader svarar i fråga om synnerligen farlig smittsam sjukdom staten samt i fråga om allmänfarlig och kontrollkrävande smittsam sjukdom slutligt den kommun, där patienten har laga bo och hemvist.

Vårdas patient, för vars vårdkostnader staten enligt 1 mom. svarar, annorstädes än på statens sjukhus, är staten skyldig att ersätta sjukhusets ägare vårdkostnaderna, vilka, därest icke annorlunda avtalats, beräknas enligt vårddagskostnaderna i medeltal under sjukhusets föregående finansår, varvid såsom avdrag beaktas statsbidraget för sjukhusets driftskostnader och sjukhusets övriga egentliga inkomster. Detsamma gäller på motsvarande sätt och i tillämpliga delar patientens hemkommuns skyldighet att ersätta vårdkostnaderna för patient, som vårdats på statens sjukhus eller på annan kommuns sjukplats, för vilka vårdkostnader hemkommunen i enlighet med 1 mom. skall svara gentemot staten eller sagda andra kommun.

Bliva ovan i denna paragraf nämnda kostnader under något år på grund av omfattande spridning av smittsam sjukdom eller vårdens dyrhet för kommun oskäligt betungande, må denna inom ramen för statsförslaget beviljas statsbidrag för dessa kostnader.

Om ersättande av vårdkostnader för andningsförlamningspatienter är särskilt stadgat.

43 §.

Den, som för förebyggande av spridning av synnerligen farlig, allmänfarlig eller kontrollkrävande smittsam sjukdom med stöd av 39 §

förordnats att bliva isolerad eller utebliva från sin arbetsplats, ehuru han icke insjuknat i eller om han redan tillfrisknat från sjukdomen, är berättigad till skälig ersättning för honom härigenom åsamkad förlust av förvärvsinkomst eller annan ekonomisk skada, som han icke genom åtgärder, vilka man av honom skäligen kunnat förutsätta, förmått undgå. Ersättning erlägges icke, därest isoleringen eller uteblivandet från arbetet varat högst tre dagar, icke heller, därest isoleringen eller uteblivandet från arbetet berott på skäl, som nämnes i 39 § 3 mom.

Om i 1 mom. nämnd ersättning bestämmer länsstyrelsen. Ersättningsansökan skall göras inom tre månader efter upphörandet av isoleringen eller uteblivandet från arbetet, vid äventyr att rätten till ersättning annars är förverkad, därest icke giltigt skäl till dröjsmål påvisas.

Ersättningen erlägges ur den kommuns medel, där vederbörande har laga bo och hemvist.

Konstateras det, att någon förblivit långvarig smittbärare, och kan han icke fördenskull tillåtas fortsätta sitt tidigare yrke, bör han erhålla hälsovårdsnämndens samtycke till sin nya näringsverksamhet eller yrkesutövning.

Smittbäraren skall till hälsovårdsnämnden anmäla sin boningsort och arbetsplats samt adressförändring och vid av nämnden bestämda tidpunkter infinna sig till läkarundersökning.

44 §.

Hälsovårdsnämnden skall draga försorg därom, att för förebyggande av smittsam sjukdoms spridning erforderliga desinfektionsåtgärder vidtagas. Försummar ägare eller innehavare av egendom att draga försorg om dessa åtgärder, skola åtgärderna kostnadsfritt vidtagas på nämndens försorg.

Hälsovårdsnämnden har befogenhet att låta förstöra föremål, vars desinfektion med beaktande av dess värde skulle ställa sig alltför dyr. För föremål, som på detta sätt förstörts eller som till följd av desinfektion, som nämnden låtit utföra, i så hög grad skadats, att det icke längre kan användas för sitt ändamål, skall ur kommunens medel erläggas av nämnden fastställd skälig ersättning, som motsvarar förlusten eller värdeminskningen. Ansökan om ersättning skall göras inom tid, som stadgas i 43 § 2 mom., och vid där angivet äventyr.

45 §.

Stadgandena i denna lag om smittsamma sjukdomar tillämpas icke till de delar de i något fall stå i strid med Världshälsoorganisationens i landet gällande stadganden om internationell trafik.

8 kap.

Cm livsmedel.

46 §.

Vid produktion, framställning, transport, förvaring, saluförande, servering och annan hantering av livsmedel, som äro avsedda för försäljning, skall så förfaras, att spridning av sjukdomssmitta och uppkomsten av andra sanitära olägenheter i mån av möjlighet förhindras.

Lägenhet, där i 1 mom. nämnd verksamhet utövas, bör vara tillräckligt rymlig och ren samt så inredd och anordnad, att den lätt kan rengöras.

47 §.

Med livsmedelslokal avses i denna lag lokal, där livsmedel yrkesmässigt framställas, förvaras, saluföras, serveras eller på annat sätt hanteras, såvida fråga icke är om verksamhet, som hänför sig till lantbrukets område eller äger samband med huslig ekonomi.

Hälsovårdsnämnden är skyldig att på anfordran ge råd vid planering av livsmedelslokal. Livsmedelslokal skall jämte anordningar i färdigställt skick granskas och godkännas av hälsovårdsnämnden, innan den tages i bruk, därest om godkännande icke annorlunda är särskilt stadgat. Sådan lokal må icke stå i samband med annan lokal eller anlitas för annat ändamål så, att sanitär olägenhet därav kan uppkomma.

Angående anläggande och förläggande av livsmedelsindustriinrättning och livsmedelslager gäller därutöver, vad i 26 och 27 §§ är stadgat.

Vad i 2 mom. är stadgat, gäller i tillämpliga delar även kosthåll vid arbetsplats, kiosk, fordon, som användes som butik, glass- och korvkärror och annan sådan anordning.

48 §.

Om den, som hanterar livsmedel i livsmedelslokal eller i samband med näringsverksamhet, som avses i 47 § 4 mom., vet att han, medlem av hans familj eller annan person, som bor i samma lägenhet, som han själv, insjuknat i synnerligen farlig, allmänfarlig eller kontrollkrävande smittsam sjukdom, skall han anmäla därom till sin närmaste förman. Denna skall draga försorg om att saken utan dröjsmål anmäles till hälsovårdsnämnden. Enahanda anmälan skall näringsidkaren göra hos nämnden, i någon ovannämnd sjukdom, därest näringsidkaren själv deltagar i hanteringen av livsmedlen.

Hälsovårdsnämnden må förordna, att i 1 mom. nämnd anmälningsskyldighet gäller även till lantbruket hänförlig eller i samband med huslig ekonomi bedriven verksamhet.

Hälsovårdsnämnden bör, därest smittfara anses möjlig, utfärda föreskrifter och anvisningar om smittans avvärjande.

49 §.

I hanteringen av livsmedel, avsedda för försäljning, må den icke deltaga, som har böld, varigt utslag eller sår eller som lider av synnerligen farlig, allmänfarlig eller kontrollkrävande smittsam sjukdom i smitt-

samt skede eller ock av tuberkulos, spetälska eller syfilis. Detsamma gäller den, som konstaterats vara smittbärare i fråga om synnerligen farlig, allmänfarlig eller kontrollkrävande smittsam sjukdom. Vederbörande skall vid behov medelst läkarintyg styrka, att hans sjukdom icke för omgivningen medför fara för smitta eller matförgiftning.

50 §.

I 48 § 1 mom. avsedd person, som hanterar livsmedel, skall, innan arbetsavtal ingås eller han annars börjar arbetet, anskaffa läkarintyg på av medicinalstyrelsen fastställd blankett, varav framgår, att han icke lider av i 49 § avsedd sjukdom, varav med beaktande av arbetets art kunde följa fara för smitta eller matförgiftning genom förmedling av livsmedel. Läkarintyget må icke vara mera än 30 dagar gammalt. Läkarintygen skola hållas i förvar och vid anfordran företes hälsovårds- och polismyndighet.

51 §.

Vid produktion, framställning, transport, förvaring, saluförande, servering och annan hantering av livsmedel samt beträffande rum och anordningar, som anlitas för dessa ändamål, skall härutöver iakttagas, vad därom är särskilt stadgat.

9 kap.

Om användning av vatten för hushållsändamål.

52 §.

Hälsovårdsnämnd bör tillse, att i kommunen för hushåll eller annat sådant ändamål icke nyttjas vatten eller is, som kan medföra sanitär olägenhet.

53 §.

Brunn och annan grundvattentäkt skall placeras och anläggas samt täckas och eljest skötas på sådant sätt, att ytvatten eller smuts icke intränger eller vattnet på annat sätt fördärras.

Nyttjas brunn eller annan grundvattentäkt av flera än fem familjer, skall vattnet upptagas med pump.

Vad i 1 mom. är sagt, gäller i tillämpliga delar även sådan vattentäkt, som användes för ledande av vatten från vattendrag för hushållsändamål.

Om vattentäkters skyddsområden stadgas i vattenlagen.

54 §.

Fyller icke brunn eller annan vattentäkt de i 52 och 53 §§ nämnda fordringarna, må hälsovårdsnämnden förordna, att bristerna skola avhjälpas. Avhjälpas icke bristerna, må hälsovårdsnämnden förbjuda nyttjande av vattentäkten samt vid behov förordna om stängning eller igenfyllning av den.

-21-

55 §.

Vattenverk jämte vattenuppfördrings-, renings- och distributionsanläggningar skola byggas och skötas på sådant sätt, att det icke medför sanitär olägenhet.

Hälsovårdsnämnd må förordna, att hushållsvatten, som ledes från vattendrag eller grundvatten, skall desinfekteras och vid behov även i annat avseende renas.

På medicinalstyrelsen ankommer att utfärda föreskrifter om desinfektering av vatten, som nyttjas för hushållsändamål, och om sanitära kvalitetskrav samt om vilka främmande ämnen, som må tillföras sådant vatten.

56 §.

Vattenledningsvatten, avsett för minst 200 personer såsom hushållsvatten eller för yrkesmässig framställning av livsmedel, för försäljning eller för rengöring av kärl och materiel, vilka erfordras vid hanteringen av livsmedel av sagda slag, skall fortgående kontrolleras av hälsovårdsmyndigheterna. Provtagning och undersökning av proven skola bekostas av vattenverkets ägare.

Landskapsläkaren må, efter att hava hört hälsovårdsnämnden och vattenledningens ägare, förordna om regelbunden kontroll av även annat än i 1 mom. avsett vattenledningsvatten, därest vattnet i större utsträckning nyttjas såsom hushållsvatten eller för annat därmed jämförligt ändamål.

57 §.

Ansvarig föreståndare för reningsanläggning vid vattenverk bör besitta av medicinalstyrelsen godkänd kompetens.

Den, som misstänkes hava eller veterligen har ådragit sig tyfus, paratyfus eller annan salmonellasmitta, rödsot, barnförlamning, leptospiros, gula febern eller annan sådan sjukdom, som medicinalstyrelsen anser kunna spridas genom förmedling av vatten, eller som misstänkes vara sådan sjukdomssmittbärare, må icke sköta reningsanläggning vid vattenverk.

Den, som antages att sköta reningsanläggning vid vattenverk, skall medelst läkarintyg visa, att han icke lider av i 2 mom. avsedd smittsam sjukdom. Läkarintyget må icke vara mer än 30 dagar gammalt.

Vet den, som sköter vattenverks reningsanläggningar, att han, medlem av hans familj eller hos honom inneboende annan person, ådragit sig i 2 mom. nämnd smittsam sjukdom, skall han därom underrätta sin förman, som utan dröjsmål skall vidtaga åtgärder för vederbörandes överflyttande till annat arbete, till dess faran för smitta kan konstateras vara förbi.

58 §.

På Mariehamns stadsplanelagda område är ägare eller innehavare av

tomt skyldig att, såvitt av 2 mom. icke annat följer, anlägga anslutning till allmän vattenledning, om den allmänna vattenledningen är belägen på ett avstånd av högst 15 meter från tomten och på tomten uppförts nybyggnad efter det stadsplanen blivit fastställd eller tomten därförinnan varit bebyggd huvudsakligen i enlighet med stadsplanen. Hälsovårdsnämnden må förordna, att anslutningsledning skall anläggas även till på längre avstånd belägen tomt, liksom även till sådan tomt, som icke bebyggts på sätt, som ovan nämnts, därest det av sanitära skäl bör anses av behovet påkallat och det icke medför oskäligen kostnader. Nämnden har även befogenhet att av särskilt skäl bevilja befrielse från skyldighet att anlägga anslutningsledning.

Vad i 1 mom. är stadgat, begränsar icke ägares av allmän vattenledning rätt att bestämma, huruvida och på vilka villkor anslutningen kan äga rum.

Vad i denna paragraf är stadgat om tomt och ägare eller innehavare av tomt, gäller på motsvarande sätt byggnadstomt på byggnadsplaneområde och dess ägare eller innehavare.

I tätort må icke till bostadslägenhet, arbetslokal eller samlingslokal utan tillstånd av hälsovårdsnämnden anslutas vattenledning, därest icke anslutning finnes till allmänt eller godkänt enskilt avlopp.

59 §.

På lägerområde eller annat allmänt campingområde eller i omedelbar närhet av dylikt område bör finnas tillgång till vatten. Vattentäkten eller uppbevaringsplatsen för vattnet samt dettas kvalitet skall vara godkända av hälsovårdsnämnden.

10 kap.

Om renhållning och avlopp.

60 §.

Skräp, hushållsavfall och avfall från industri eller annan därmed jämförlig verksamhet samt övriga avfallsämnen skola uppsamlas och behandlas på sådant sätt, att de icke medföra sanitär olägenhet.

61 §.

Gårdsplaner och portgångar samt gator, vägar, torg, campingområden och övriga allmänna platser skola hållas snygga och i sanitärt hänseende i gott skick.

62 §.

Allmänt badhus eller allmän badstrand skall godkännas av hälsovårdsnämnden, innan de tagas i bruk.

63 §.

Mariehamn och sådan landskommun, där tätort finnes, skola anordna ett erforderligt antal allmänna avstjälpningsplatser för avfall. I Mariehamn

skall i mån av behov även anordnas allmänna snöavstjälpningsplatser.

Annan än i 1 mom. avsedd landskommun skall anordna allmän avstjälpningsplats, därest särskilt behov därför förefinnes och hälsovårdsnämnden därom förordnar.

I stället för allmän avstjälpningsplats eller jämte sådan må anlitas av hälsovårdsnämnden godkänd allmän inrättning eller anläggning för förstörande eller annan behandling av avfall. Nämnden må utfärda föreskrifter om hurudant avfall, som där må behandlas.

Hälsovårdsnämnden har befogenhet att förbjuda avstjälpning på allmän avstjälpningsplats av industriavfall, som är giftigt eller annars kan medföra skada, ävensom av oskäligt stora mängder industriellt avfall.

64 §.

Därest sanitära förhållanden giva anledning därtill, har Mariehamns stad befogenhet att mot ersättning, som motsvarar de genomsnittliga, faktiska kostnaderna, övertaga den ägare eller innehavare av fastighet åvilande skyldigheten att borttransportera bosättnings- och industriavfall samt annat avskräde från hus och gårdsplaner inom stadens område eller del därav. Beslut därom skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

65 §.

Hälsovårdsnämnden må förplikta ägare eller innehavare av fastighet att vidtaga åtgärder för utrotande av råttor, möss och ohyra från fastigheten eller att för den-samma erlægga kostnaderna för genom försorg av nämnden verkställd utrotning. Nämnden har även befogenhet att förordna, att ägaren eller innehavaren skall i fastigheten utföra tätning av grundmur, golv, dörrar och luckor eller andra smärre reparationer, som äro av behovet påkallade för ett effektivt genomförande av ovan avsedda åtgärder.

66 §.

Avloppsanläggning skall anläggas och skötas på sådant sätt, att därav icke förorsakas sanitär olägenhet. Avlopp eller avloppsnät skall vid behov utrustas med vederbörliga, tillslutbara reningsöppningar eller -brunnar och ventilationsanordningar. Då förhållandena det förutsätta, skall avloppet därjämte förses med ändamålsenliga reningsanordningar för avloppsvattnet. Avloppet skall anläggas på sådant sätt, att orenlighet icke därifrån kan tränga in i jorden eller i vattenledning. Skadas avloppet eller befinnas det medföra sanitär olägenhet, skall ägaren till avloppet utan dröjsmål vidtaga åtgärder för avhjälpande av missförhållandet. Hälsovårdsnämnden må vid behov förbjuda användningen av avlopp till dess missförhållandet är avhjälp.

Ledande till allmänt avlopp av sådant avfall, som kan medföra men

för avloppsnätets funktion, är förbjudet.

67 §.

Om ägares eller innehavares av tomt på stadsplane- eller byggnadsplaneområde skyldighet att anlägga anslutningsledning till allmänt avlopp gäller på motsvarande sätt, vad i 58 § är stadgat.

68 §.

Varje bostadslägenhet, samlingslokal och arbetslokal samt annan arbetsplats bör, därest icke därom annorlunda är stadgat, hava ändamålsenligt avträde samt vid behov flera avträden.

Avträde skall förläggas och byggas på sådant sätt, att det lätt kan tömmas och rengöras, och bör skötas på sådant sätt, att det icke medför sanitär olägenhet.

Anläggande av vattenklosett är tillåtet endast med tillstånd av hälsovårdsnämnden.

69 §.

Innehavare av lägenhet skall draga försorg om rengöring och skötsel av avträde. Ägaren av fastigheten är emellertid även ansvarig för att avträdet tömmas tillräckligt ofta.

70 §.

Hälsovårdsnämnd må förordna, att allmänt avträde skall anläggas vid salutorg, på hamnområde, vid busstation och i nöjespark samt på allmänt campingområde eller allmän badstrand ävensom på annan sådan allmän plats, där allmänheten i större utsträckning uppehåller sig.

I 1 mom. avsett allmänt avträde skall anläggas, underhållas, skötas och bekostas av den, i vars besittning ovannämnda allmänna plats eller inrättning är.

71 §.

Cistern eller tank för brännbar vätska må icke förläggas nergrävd i jorden utan hälsovårdsnämndens tillstånd.

72 §.

Om ledande av avfallsvatten och annat sådant skadligt ämne i vattendrag eller jorden med anlitande av avlopp eller dike samt om vattenklosett eller ledande av avfallsvatten från annan plats via reningsanläggning eller om annan rening i syfte att förebygga vattenförorening stadgas i vattenlagen.

11 kap.

Om hållande av djur.

73 §.

Husdjur och andra djur, som hållas kopplade eller instängda, skola skötas på sådant sätt, att de icke medföra sanitär olägenhet för omgivningen.

74 §.

Hållande av djurstall eller -farm i tätort är icke tillåtet, därest icke hälsovårdsnämnden beviljar tillstånd därtill. Ifråga om djurstall eller djurfarm, som anlagts före denna lags ikraftträdande, gäller likväl, vad i 88 § är stadgat.

75 §.

Ladugård, i vilken hållas mjölkkor, skall anordnas och skötas på sådant sätt, att den uppfyller för mjölkproduktionen tillräckliga sanitära fordringar. Därvid skall särskilt beaktas:

- 1) att ladugården har tillräcklig belysning och ventilation;
- 2) att i ladugården eller i dess omedelbara närhet vatten av tillfredsställande kvalitet i tillräcklig utsträckning står till buds;
- 3) att i mjölkkammaren icke förvaras varor eller ämnen, som kunna giva mjölken främmande lukt eller smak eller göra den oduglig eller olämplig till människoföda; samt
- 4) att förvaringskärl samt övriga redskap och förnödenheter, som anlitas vid mjölkningen, hanteringen eller förvaringen av mjölken, hållas rena och i gott skick.

12 kap.

Om begravningsplats och begravning.

76 §.

Anläggande av begravningsplats i bebyggd del av tätort eller annan tätbebyggelse är förbjudet, därest där icke finnas vattenlednings- och avloppsnät. Vid val av plats för begravningsplats skall särskilt beaktas att av denna icke förorsakas sanitär olägenhet för omgivningen.

Begravningsplats skall i mån av möjlighet förläggas till mark med sandjord samt vid behov dikas eller på annat sätt torrläggas.

På begravningsplatsen eller på annan lämplig plats bör finnas ett bårhus.

77 §.

Om sökande av tillstånd att anlägga begravningsplats och enskild gravplats är särskilt stadgat. Därom utfärdade föreskrifter skola även tillämpas vid utvidgning av begravningsplats eller enskild gravplats.

Innan byggande av bårhus inledes, skall landskåpsläkarens och hälsovårdsnämndens utlåtande över ritningarna införskaffas.

78 §.

Befinnes begravningsplats förorsaka sanitär olägenhet, må landskapsstyrelsen, efter medicinalstyrelsens och hälsovårdsnämndens hörande, ålägga vederbörande att undanröja missförhållandet eller, där detta ej kan ske, begagna annan begravningsplats eller anlägga ny sådan.

Gravplats, som blivit upplåten åt enskild med ägande- eller besitt-

ningsrätt, må dock med begivande av landskapsstyrelsen fortfarande användas för sitt ändamål även i det fall, att området ej längre får begagnas såsom allmän begravningsplats.

Av särskilt skäl må landskapsstyrelsen likväl på ansökan tillåta begravning i enskild grav eller del av begravningsplats utan hinder av i 1 mom. avsett förbud.

13 kap.

Särskilda stadganden.

79 §.

Äro brådskande åtgärder av behovet påkallade för förebyggande av smittspridning eller annan särskild hälsofara, må medicinalstyrelsen utfärda oundgängliga föreskrifter om sagda åtgärder.

80 §.

Hälsovårdsnämnd är berättigad att med stöd av undersökning, som verkställt av hälsovårdsmyndighet, utfärda föreskrifter, vilka äro nödvändiga för avvärjande av hälsofara eller avhjälpande av sanitär olägenhet för omgivningen.

I brådskande fall må läkare, som är självskriven medlem av hälsovårdsnämnd, utfärda i 1 mom. avsedd föreskrift. Han skall utan dröjsmål anmäla därom till nämnden.

81 §.

Följes icke hälsovårdsnämnds föreskrifter för avvärjande av sanitär fara eller avhjälpande av sanitär olägenhet inom utsatt tid, har nämnden befogenhet att låta utföra arbetet eller låta verkställa åtgärden. Kostnaderna härför bestridas i förskott med kommunens medel, och må de uppbäras hos vederbörande i ordning, som gäller beträffande utmätning av allmänna avgifter.

Är sanitär fara eller olägenhet av den art, att endast vederbörande själv kan avvärja eller avhjälpa den, eller prövar hälsovårdsnämnden det annars vara ändamålsenligt, att missförhållandet avhjälpes av vederbörande, må nämnden förelägga honom vite av högst 200 mark som påföljd för underlåtenhet att iakttaga föreskrift eller förbud. Nämnden må även hos länsstyrelsen anhålla om åtgärd för vederbörandes förpliktande att avvärja sanitär fara eller avhjälpa sanitär olägenhet.

82 §.

Polismyndighet är skyldig att giva hälsovårdsnämnden handräckning vid verkställigheten av stadgandena i denna lag och i den i stöd därav utfärdade förordningen samt av de föreskrifter, vilka givits med stöd av dem.

83 §.

Envar, som uppehåller sig i kommunen, är skyldig att infinna sig för

att höras vid hälsovårdsnämndens sammanträde, därest nämnden anser det nödigt. Vid kallelse att höras skall vederbörande delgivas ärendet, i vilket han kommer att höras.

84 §.

Innan ärende, som berör någon person enskilt, avgöres, skall honom före avgörandet beredas tillfälle till skriftlig eller muntlig förklaring. Hälsovårdsnämnden må likväl i synnerligen brådskande fall och då dröjsmål kan medföra allmän sanitär fara, avgöra ärendet utan hörande av vederbörande, men denne skall i sådant fall utan dröjsmål delgivas beslutet på sätt, i kommunallagstiftningen är stadgat om delgivning av beslut, som berör någon enskilt.

85 §.

I hälsovårdsnämnds beslut sökes ändring genom besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar efter delfåendet.

Vad i 1 mom. är stadgat, tillämpas icke, därest i lag eller förordning om ändringssökande annorlunda är stadgat eller därest ändringssökande är förbjudet, och icke heller, därest beslutet enligt kommunallagstiftningen kan underställas kommunens styrelse för prövning.

Om ändringssökande i länsstyrelsens beslut är särskilt stadgat.

86 §.

Hälsovårdsnämnds beslut må verkställas, innan det vunnit laga kraft, såsom i kommunallagstiftningen härom stadgas. Utan hinder av sagda stadganden må, oberoende av ändringssökande, beslut verkställas, därest det till sin karaktär är sådant, att det bör verkställas utan dröjsmål, eller därest beslutets ikraftträdande icke av sanitära skäl kan uppskjutas och hälsovårdsnämnden förordnat, att beslutet omedelbart skall verkställas.

87 §.

Den, som tager del i verkställighet av beslut enligt denna lag, är skyldig att hemlighålla, vad som angår enskilda och som han har erfärut på grund av sin tjänst eller befattning och som på grund av sakens natur skall hemlighållas, såvida icke den, till vars förmån förtegenhetsplikten är stadgad, samtycker till sakens yppande.

Vad i 1 mom. är stadgat, utgör icke hinder för sakens yppande för den, som på tjänstens vägnar är berättigad att erhålla uppgift därom, och icke heller, om detta erfordras för avhjälpande av sanitärt missförhållande eller väckande av åtal för överträdelse.

88 §.

Tillstånd, som enligt denna lag skall införskaffas för nyttjande av byggnad, lägenhet, inrättning eller anläggning, erfordras för vid denna lags ikraftträdande nyttjad byggnad, lägenhet, inrättning eller anlägg-

-28-

ning endast vid dess övergång till annan innehavare. Den skall likväl inom fem år efter lagens ikraftträdande bringas i ett skick, som överensstämmer med denna lag, därest hälsovårdsnämnden icke beviljar lättnad i denna skyldighet.

Vid denna lags ikraftträdande nyttjad byggnad, lägenhet, inrättning eller anläggning, för vars nyttjande enligt lag icke erfordras tillstånd, skall bringas i det i lagen stadgade skicket, därest hälsovårdsnämnden för avvärjande av uppenbar sanitär fara eller av annat särskilt skäl anser nödigt att så förordna.

Vad i 1 och 2 mom. sagts om denna lags ikraftträdande, tillämpas på motsvarande sätt även efter lagens ikraftträdande vid ombildning av landskommun eller del därav till tätort.

89 §.

Den, som bryter mot denna lag eller med stöd därav utfärdade föreskrifter, straffes med böter eller med fängelse i högst sex månader.

Mindre överträdelse må hälsovårdsnämnd och polismyndighet underlåta att anmäla till åtal. Allmän åklagare må även enligt prövning underlåta att utföra åtal för sådan överträdelse, likväl icke därest vederbörande försummat att följa för honom av hälsovårdsnämnd utfärdad föreskrift om avvärjande av sanitär fara eller avhjälpande av sanitär olägenhet och därest nämnden har anmält detta till åklagaren.

90 §.

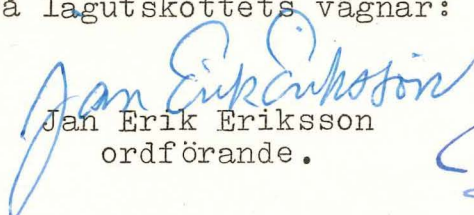
Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas i landskapsförordning.

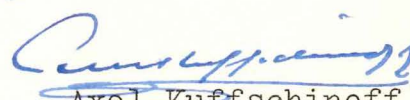
91 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967. Genom densamma upphäves landskapslagen den 17 april 1947 om hälsovården i landskapet Åland (11/47) jämte däri senare gjorda ändringar samt landskapslagen den 17 april 1947 innehållande hälsovårdsstadga för landskapet Åland (12/47), till de delar stadgandena i sistnämnda landskapslag stå i strid med stadgandena i denna landskapslag. I övrigt skall landskapslagen innehållande hälsovårdsstadga för landskapet Åland förbliva gällande, till dess med stöd av 90 § denna lag utfärdad landskapsförordning träder i kraft.

Mariehamn den 21 oktober 1966.

På lagutskottets vägnar:

Jan Erik Eriksson
ordförande.

Axel Kuffschinoff
sekreterare.

Närvarande i utskottet: Jan Erik Eriksson, Eliel Persson, Gustaf Jansson, Fridolf Karlsson och Nils Dahlman.